

Politisk verkstad Fjord kommune

Valldal, 21. Mars 2024

Statsforvaltaren
i Møre og Romsdal

Møre og Romsdal
fylkeskommune

Distriktsenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Program 21. mars – Fjord kommune

13.00 – 13.05 Innleiing ved ordførar

13.05 – 13.20 Innleiing om Tett-på, presentasjon av laget og resultat av forundersøking

13.20 – 13.40 Plansystemet og koplinga plan og økonomi

13.20 – 13.30 Plansystemet

09.30 – 13.40 Plan og økonomi

13.40 – 14.40 Kunnskapsgrunnlag og utfordringsbilete

13.14 – 13.50 Innlegg og film|

13.40 -- 13.55 Kommunedirektøren

13.55 – 14.05 Pause

14.05 – 14.30 Gruppearbeid 1

14.30 – 14.40 Deling i plenum

14.40 – 16.00 Planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel

14.40 – 14.50 Planstrategi

14.50 – 15.00 Kommuneplanens samfunnsdel

15.00 – 15.10 Pause

15.10 – 15.40 Gruppearbeid 2

15.40 – 15.50 Deling i plenum

15.50 – 16.00 Oppsummering og vegen vidare + evaluering

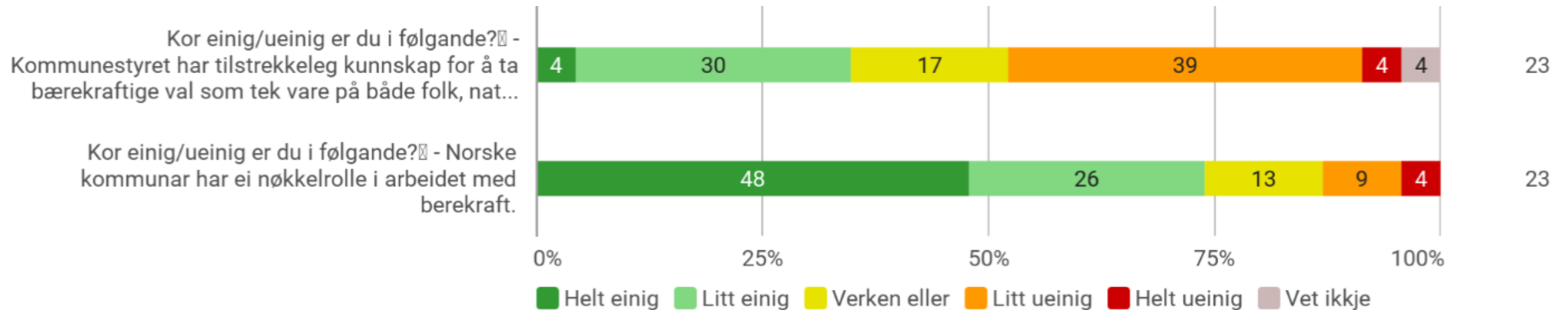

Kva betyr berekraft for Fjord kommune?

Korleis skal Fjord kommune ha kraft til å bere når det kjem til folk, natur og økonomi?

Utdrag frå forundersøking politikarar i Fjord

Plansystemet

Statsforvaltaren
i Møre og Romsdal

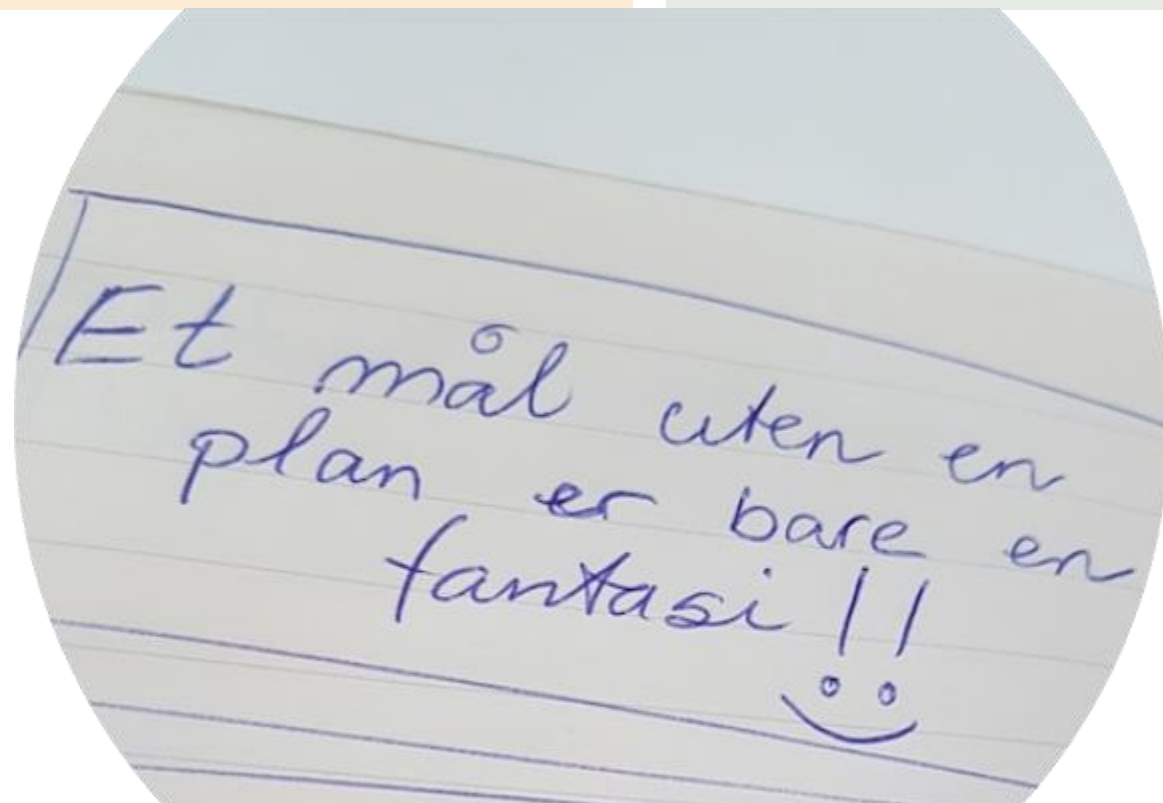
Møre og Romsdal
fylkeskommune

Distriktsenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Kvifor planlegge?

- Oversikt
- Strategiar og prioriteringar
- Målsettingar

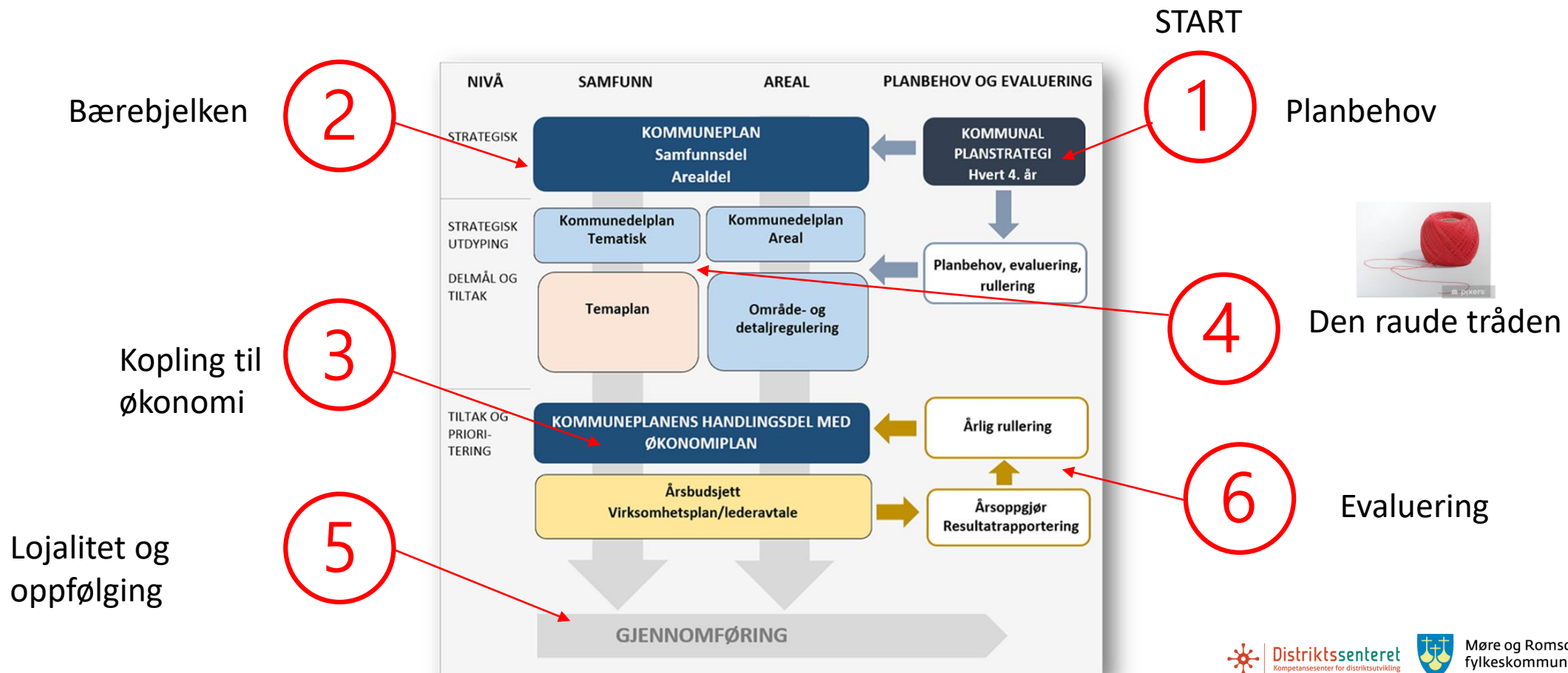
I – Kommunen skal styre gjennom plan

- Lovpålagt planlegging
- Demokratisk arena for forvaltning av fellesskapets ressursar
- For å kunne gjennomføre politikk og lovpålagte oppgaver innanfor økonomiske rammer
  - Kopling politikk og plan
  - Kopling økonomi og plan

II – Heile plansystemet må tas i bruk

III – Kommunestyret må «eige» sin kommuneplan

- Kopling mellom politikk og planlegging
- Nytt kommunestyre - gjer dykk kjent med gjeldande kommuneplan!
  - Kva seier den?
  - Er det behov for revisjon?
- Eigarskap og politisk forankring er avgjerande for at kommuneplanen blir fylgt opp

Planlegging inneber prioriteringar

«Prioritering er å forsømme i rett rekkefølge»

Plansystemet er eit verktøy som skal hjelpe kommunestyret til å gjere nødvendige og gode prioriteringar

Plan- og økonomi

Statsforvaltaren
i Møre og Romsdal

Møre og Romsdal
fylkeskommune

Distriktsenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Grunnleggande krav til økonomiforvaltninga

Berekraftig kommuneøkonomi

Kommunen skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handlevnen blir tatt i vare over tid

Budsjett og økonomiplan skal vere **realistisk** og i **balanse** (per år og for heile perioden)

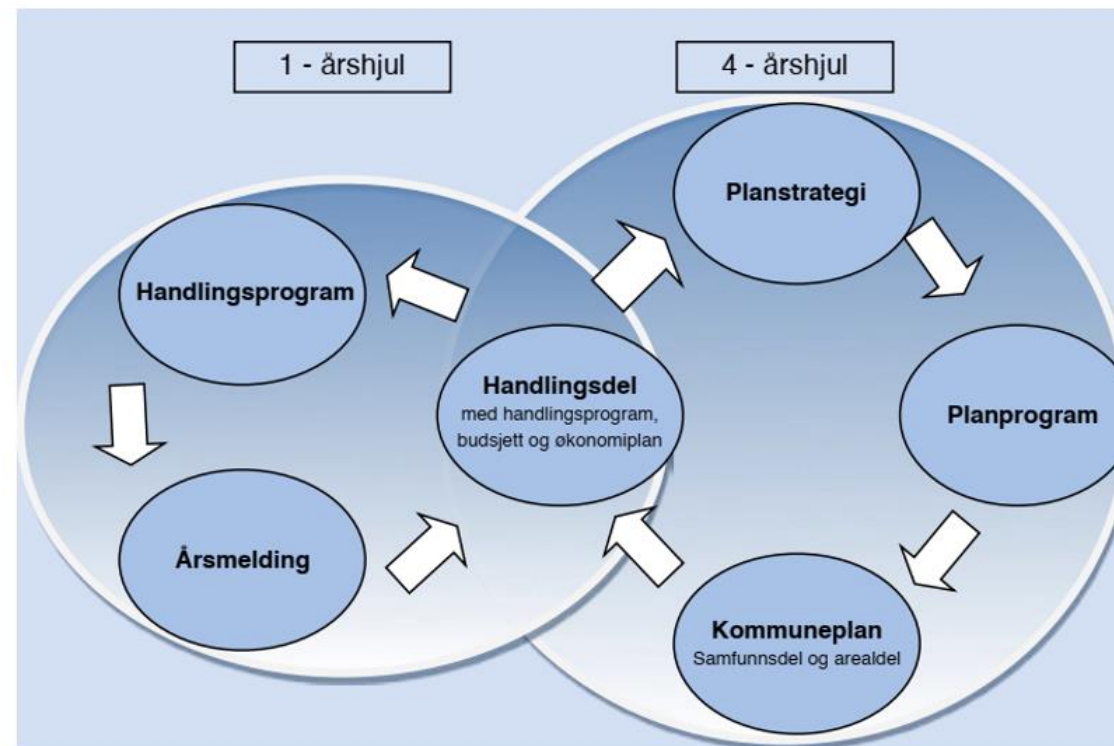
Finans- og gjeldsforvaltning utan vesentleg finansiell risiko

Langsiktig økonomiforvaltning

- Sikre at planlegginga skjer innafor dei økonomiske rammene
- Ein raud tråd gjennom kommuneplanens handlingsdel og økonomiplanen
- Styring inneber prioriteringar – skal stå seg over tid

Kommunestyrets verktøy

- Budsjett og økonomiplan
- Rekneskap
- Økonomireglement
- Finansielle måltal

Har Fjord kommune ein berekraftig økonomi?

Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekt

- Kor godt er kommunen drifta?
- Anbefalt minimumsnivå er 1,75 %

Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekt

- Har kommunen ein god nok buffer til uforutsette hendingar?

Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekt

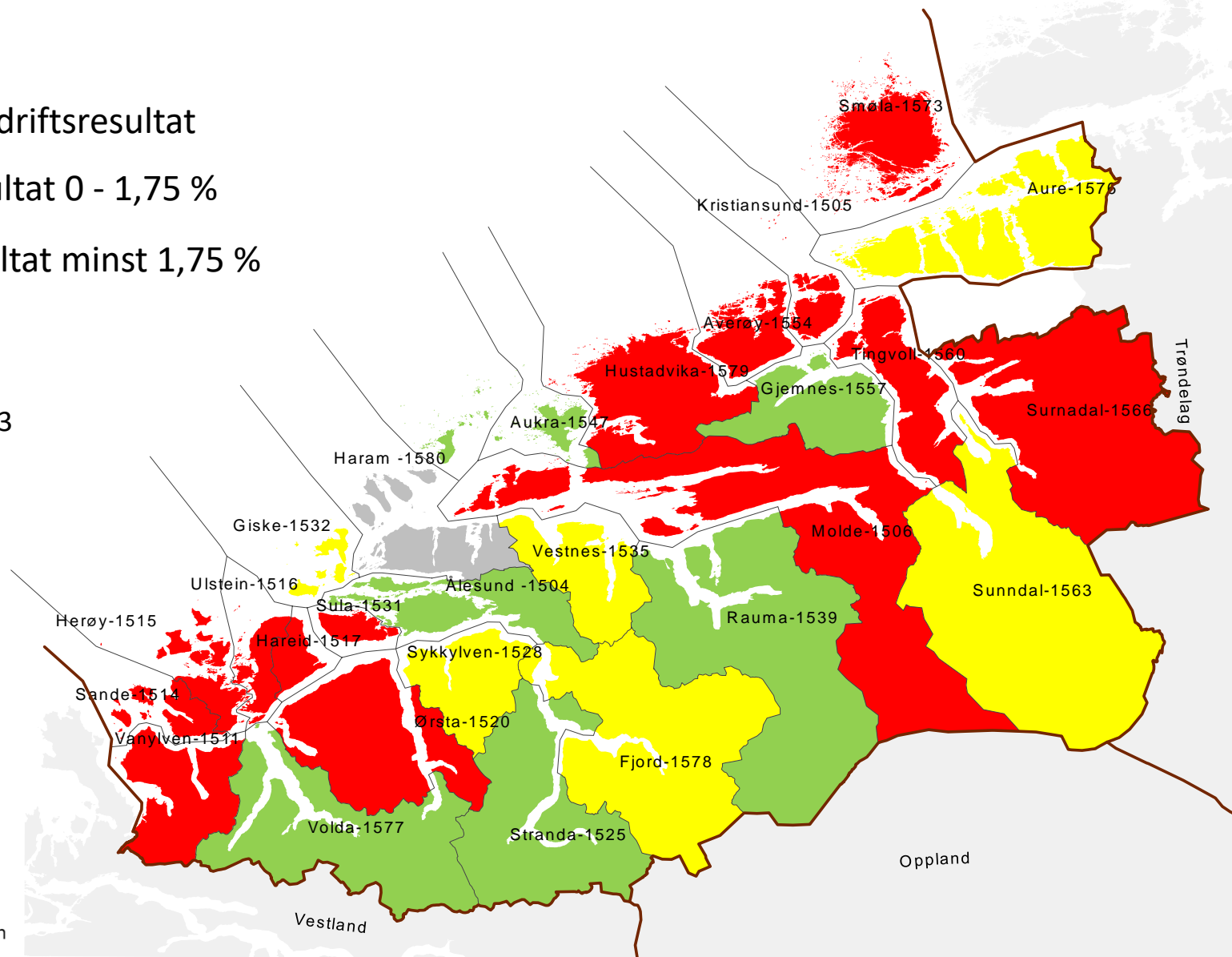
- For mykje gjeld?
- For lite gjeld?

- Negativt Netto driftsresultat
- Netto driftsresultat 0 - 1,75 %
- Netto driftsresultat minst 1,75 %

Kostra, ureviderte tall 2023

 fylkesgrense
 kommunegrense

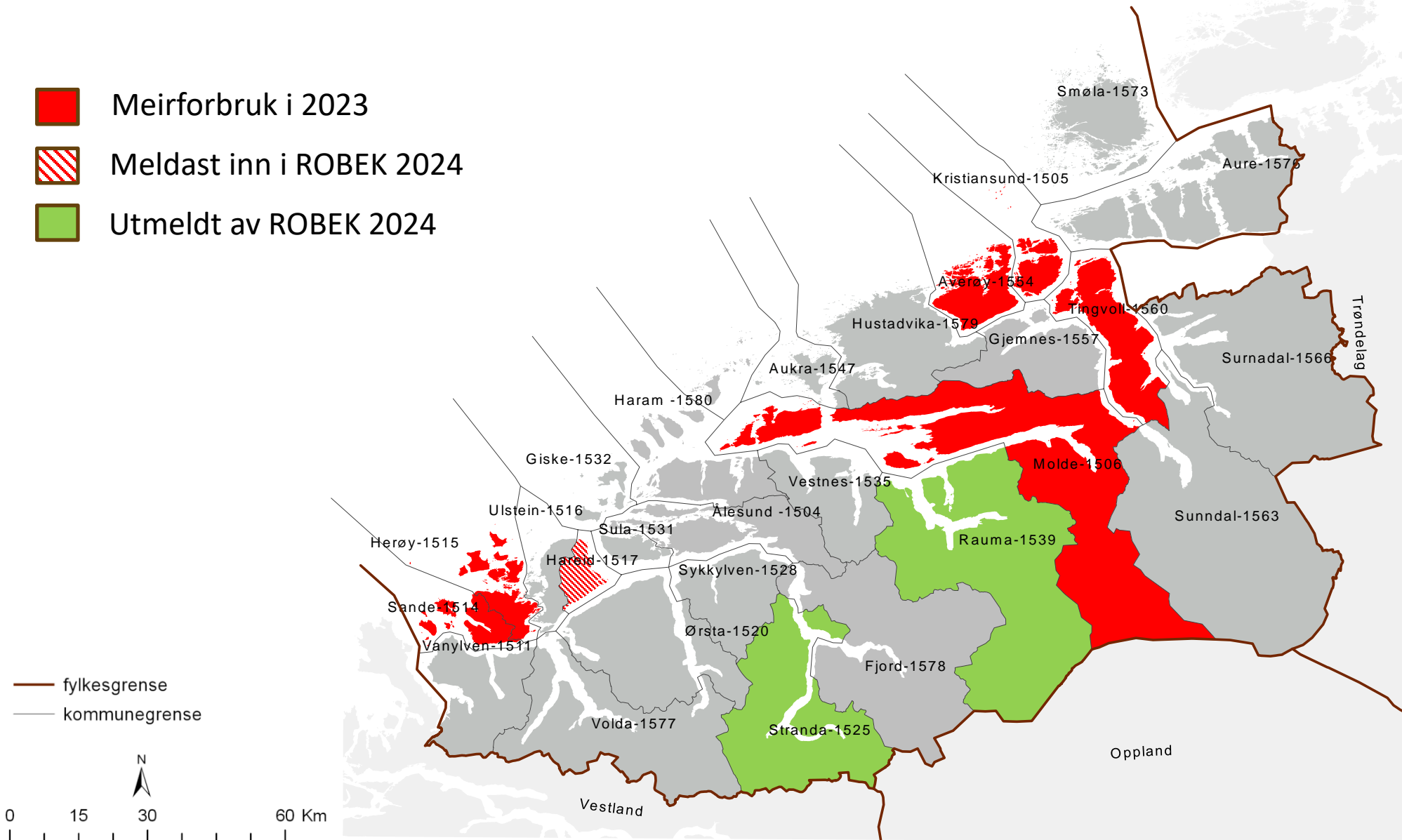
ROBEK – kriteria for innmelding

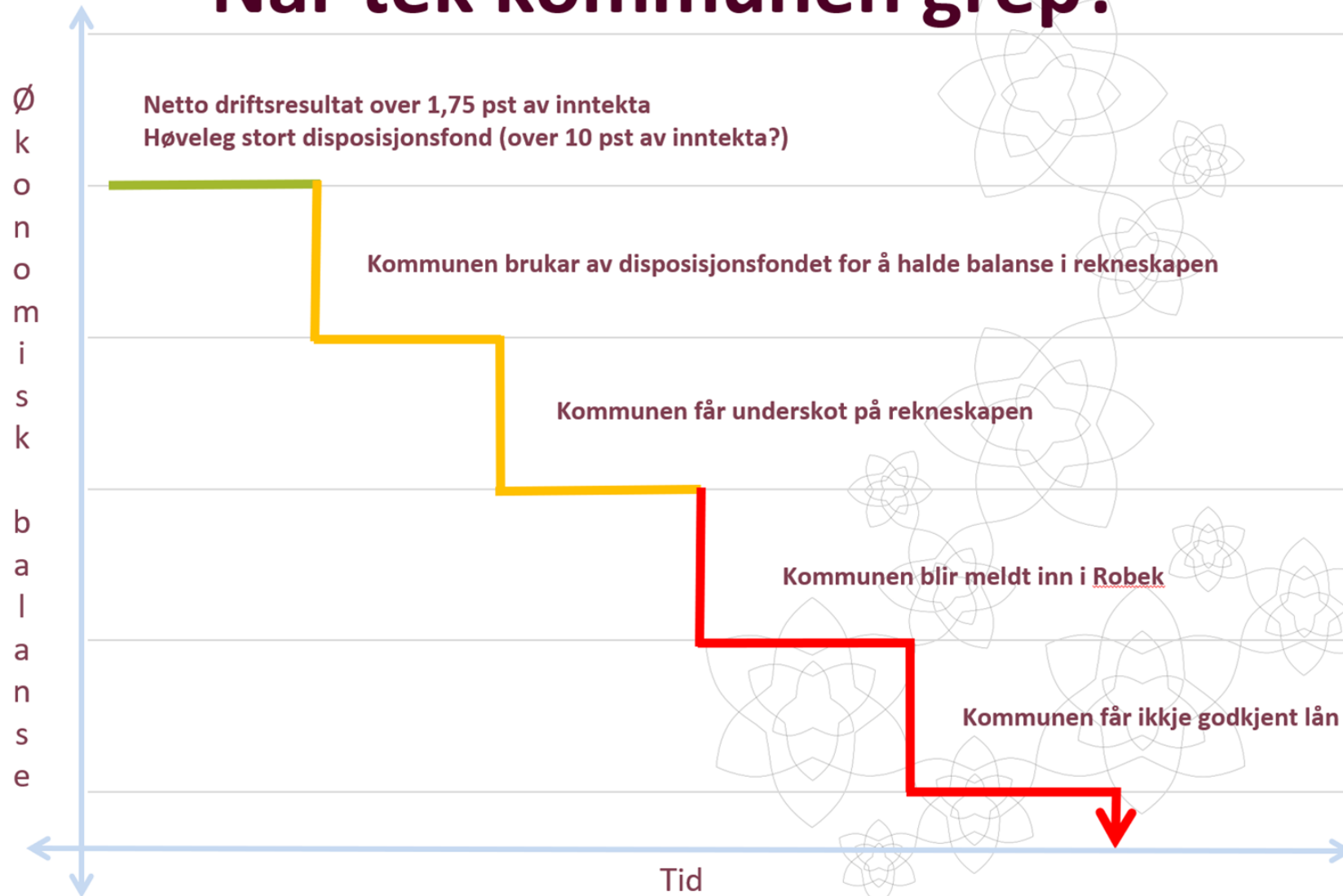
- a) Budsjett vedtatt med meirforbruk
- b) Økonomiplan vedtatt med meirforbruk
- c) Rekneskapen, budsjett eller økonomiplan viser inndekning over fleire enn to år
- d) Rekneskapen viser eit akkumulert meirforbruk over 3 % av driftsinntektene (etter at disponible fond er trekt frå)
- e) Vedtak ikkje er fatta innan fristen – Økonomiplan eller årsbudsjett
- f) Vedtak ikkje er fatta innan fristen – Årsrekneskap

- Meirforbruk i 2023
- Meldast inn i ROBEK 2024
- Utmeldt av ROBEK 2024

Når tek kommunen grep?

Oversikt og kontroll over ressursane

- System og rutinar for budsjettstyring og kontroll
- Følg med på korleis det går i høve til det vedtekne budsjettet
- Rutinar for rapportering
- Forholdet politikk og administrasjon
- Godt og felles kunnskapsgrunnlag
- Kopling mot samfunnsdelen
- Oversikt over endra behov

Korleis skal langsiktige utfordringar følgast opp?

Kvifor har nokon handlingsrom – andre ikkje?

Kommunar utan handlingsrom

Leiter etter årsaken utanfor kommunen

Unødig tid på å finne "syndebukk"

Mottiltak blir ikkje iverksett

Vanskelegheitene veks

Vanskar som kunne vært løst raskt blir gradvis uhandterlege

Kommunar med handlingsrom

Identifiserer utfordringer løypande og erkjenner eiget ansvar for å møte desse

Analyserer og iverksetter raskt (mot)tiltak

Vanskelegheitene får ikkje anledning til å utvikle seg

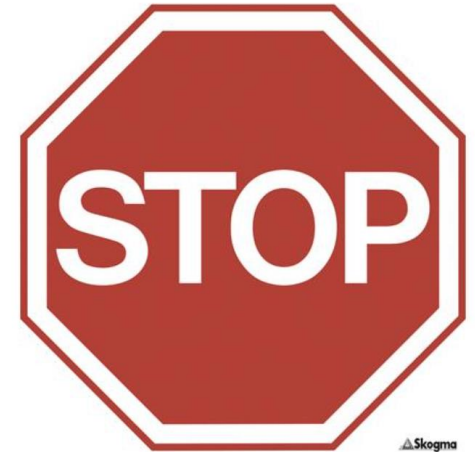
Langsiktighet!

Kva står i boka til Statsforvaltaren om Fjord?

- Kommunen har hatt ein krevjande økonomi over fleire år.
- Høg lånegjeld etter stor investeringsaktivitet.
- Driftsnivået er for høgt i høve inntektene, svake driftsresultat.
- Disp.fond er tomt, ikkje noko til uforutsette hendingar.
- Ei slik økonomiforvaltning er ikkje i samsvar med kommunelova sine grunnleggjande krav om at den økonomiske handleevna skal bli ivareteken over tid!

Framtida krev god planlegging – den raude tråden..

- Lønns- og prisvekst
- Renteauken får effekt
- Fallande skatteinntang
- Befolkningsutvikling → pengane følger folket
- Demografiske utfordringer rykker stadig nærare
- Auke i forventningane til innbyggjarane

Korleis vil desse variablane slå ut for handlingsrommet i din kommune?

Kommunane gjer klokt i å planlegge for strammare kommuneøkonomi i åra som kommer

Langsiktigheit | Realisme | Berekraft

Utfordringsbilette og status i Fjord kommune

Statsforvaltaren
i Møre og Romsdal

Møre og Romsdal
fylkeskommune

Distriktsenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

Nokre av dei sentrale utfordringane:

- Klima og miljø
- Folkehelse
- **Tenesteutviklings- og innovasjon;** korleis møter kommunen demografiendringane?
- **Næringsliv;** korleis kan kommunen vere ein strategisk og konstruktiv samarbeidspart for næringslivet i regionen

Samarbeid, spleis og dugnad for sentrumsutvikling

Innhold

Syltetorget →

Stadutvikling →

Læringspunkt og gode grep →

Vegen vidare →

Bustadutfordringar →

Bakgrunn →

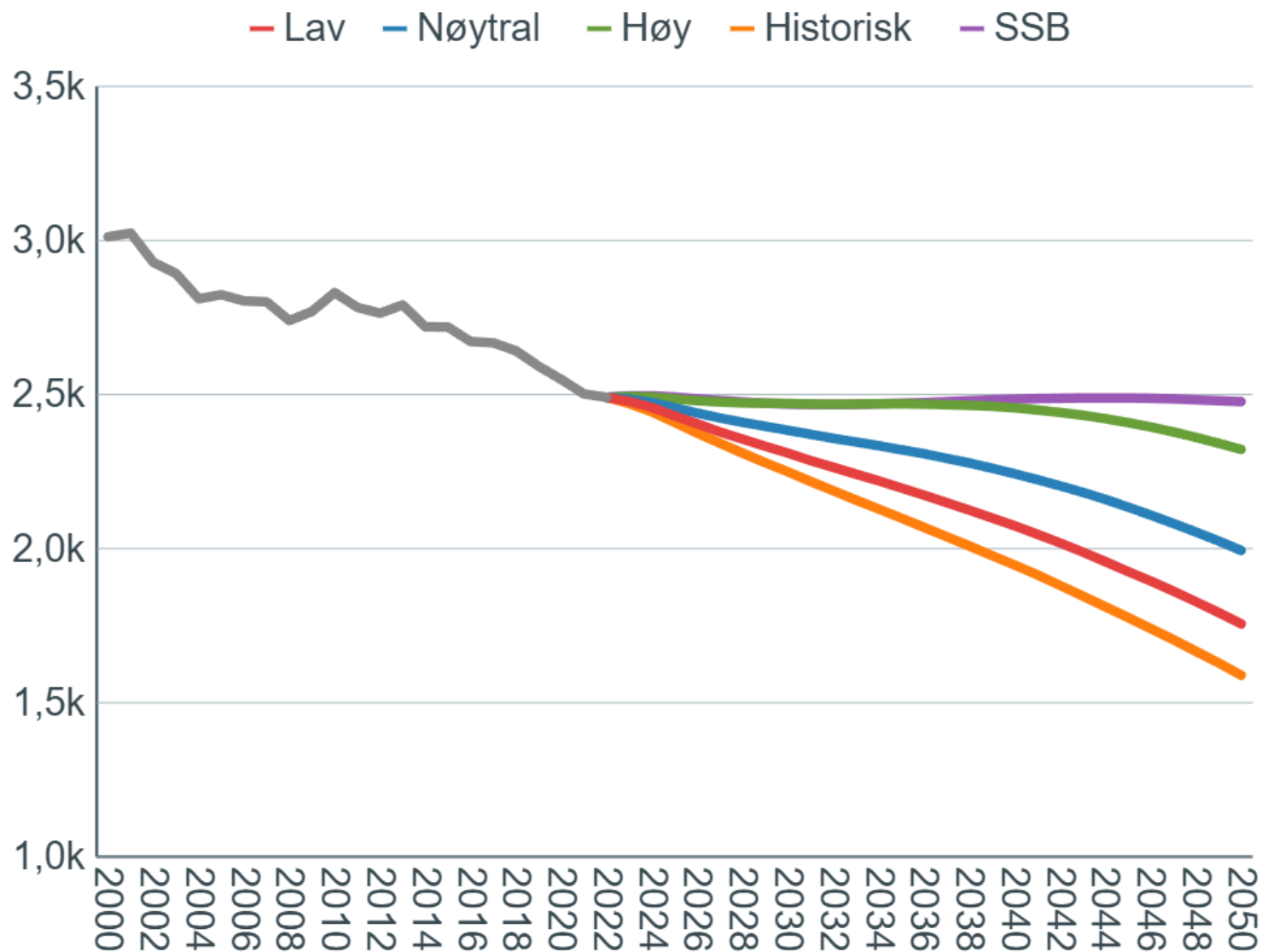
Foto: Ingvild Gjerdsset, Møre og Romsdal fylkeskommune

Kor mange trur du har flytta til Fjord dei 10 sista åra?

Flyttetotal for Fjord

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Sum
Innflytting	99	114	106	109	85	105	86	124	130	132	1090
Utflytting	102	136	99	129	130	126	126	132	112	116	1208

Regional analyse

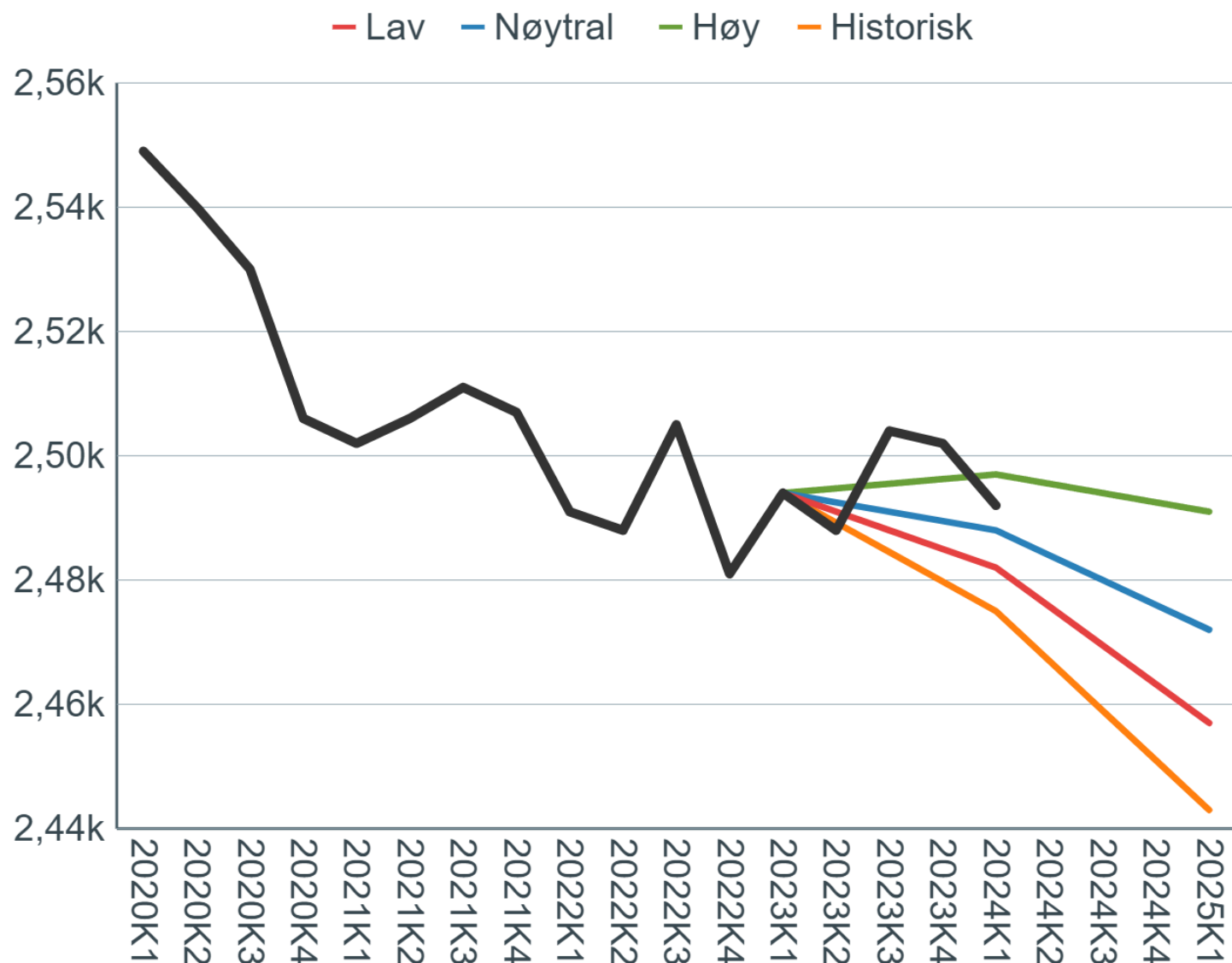

4.2.3

Befolkningsvekst i Fjord

I figuren kan vi se de fire scenariene vi har for folketallsutviklingen i Fjord fram til 2050, når vi legger til grunn at den nasjonale veksten blir som i hovedalternativet til SSB fra 2022. SSBs siste framskriving for Fjord som ble publisert juli 2022 er også lagt inn.

Regional analyse

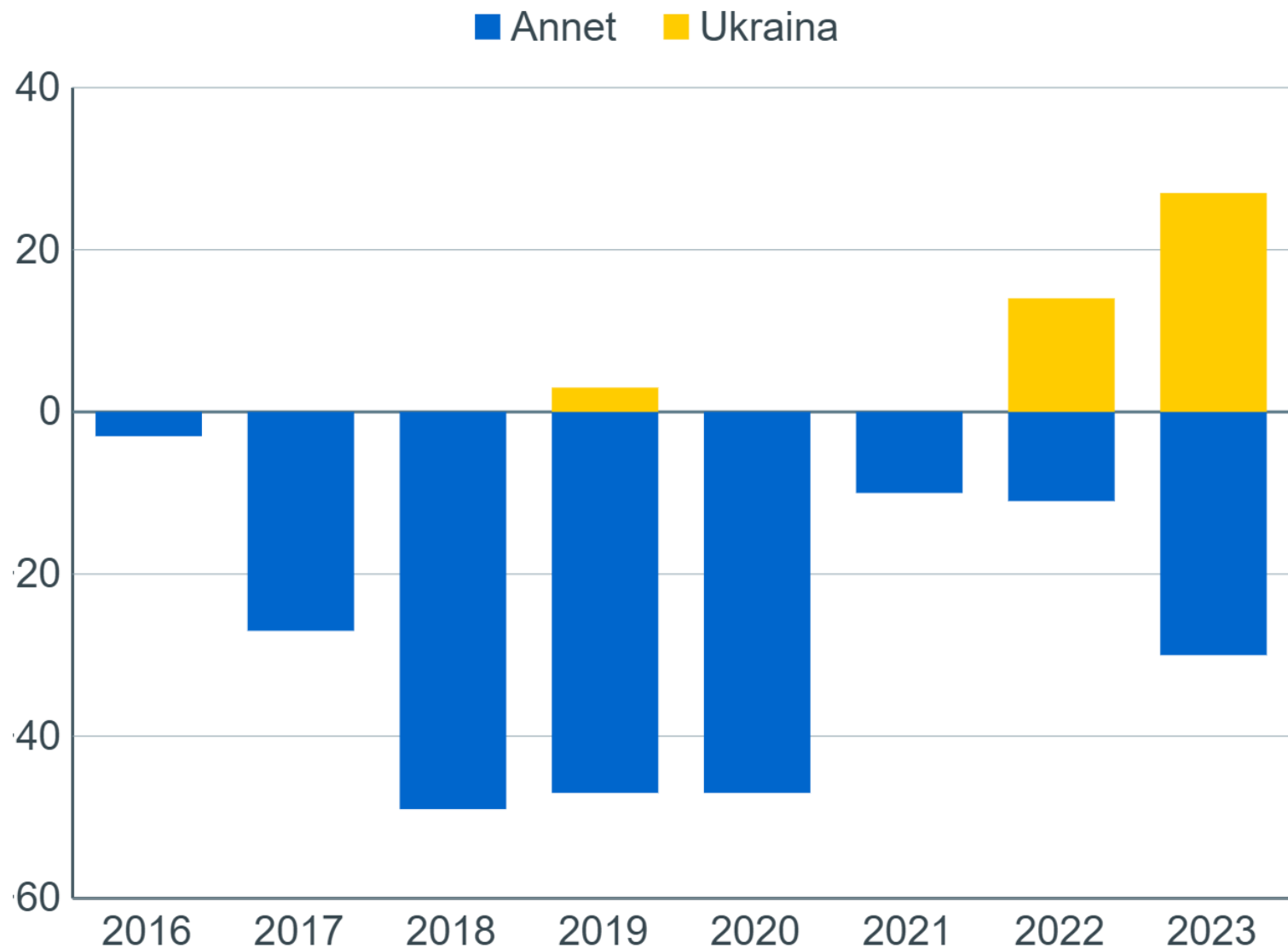
4.3.9

Hvordan har det gått?

I figuren kan vi se hvordan befolkningsutviklingen i Fjord har vært så langt i 2023 i forhold til de nye scenariene.

Framskrivningen starter fra begynnelsen av 2023, slik at det er den faktiske befolkningsveksten i de første tre kvartalene av 2023 vi kan sammenligne med scenariene.

Regional analyse

2.1.6

Folketallsendring med Ukraina

Den høye innvandringen fra Ukraina gjorde at de fleste steder fikk høyere vekst i folketallet enn forventet i 2022

Da kan det være interessant å se hvor mye av veksten i folketallet i Fjord som skyldes innvandringen fra Ukraina

I figuren har vi skilt ut endringene i folketallet i Fjord med og uten ukrainere

Gruppearbeid 1 (25 + 10 min)

1. Kva er den viktigaste kunnskapen vi har om vår kommune?

2. Kva treng vi eventuelt å vite meir om?

Arbeidsmetode (IGP):

- Reflekter kvar for dykk i 2 minutt (noter gjerne på bordduken)
- Del med kvarandre (8 minutt)
- Drøfte og prioritere; er det fellesnemnarar? (15 minutt)
- Deling i plenum (10 min). Nokre grupper presenterer svar på spørsmåla i plenum (max 2 min. per gruppe)

Planstrategi

- Planstrategi MÅ kommunen utarbeide innan eitt år etter konstituering
  - Kva skal avgrensa planleggingsressursar nyttast til?
  - Kva veit vi om utfordringane i kommunen?
  - Er gjeldande planar gode nok? Evaluere....
  - Starte arbeidet med kunnskapsgrunnlaget FØR valet !
- <https://www.youtube.com/watch?v=egog-twRAf4>

Kommuneplanens samfunnsdel

- Den overordna strategiske planen – grunnlaget for resten....
  - Bygge på utfordringsbildet – sammenheng med planstrategien
  - Drøfte reelle politiske prioriteringar – den politiske plattformen
  - Realisme – kva har vi råd og tid til? Kva kan vi samarbeide med andre om?
  - Gjere enklast mogleg – planlegg det som er nødvendig å planlegge
  - Vedtakast tidleg i valperioden
-
- Grunnlag for handlingsplanar, årsbudsjett og økonomiplan
  - Raud tråd - bort frå "tilfeldig" enkeltsaksbehandling

Gruppearbeid 2 (30 + 10 min)

1. Gir gjeldande samfunnsdel det rommet og dei **prioriteringane** vi treng til å styre og utvikle Fjord kommune?
2. Kva underliggande planar treng vi for å styre og utvikle kommunen i ønska retning? Kva er godt nok?

Arbeidsmetode (IG):

- Reflekter kvar for dykk i 2 minutt (noter gjerne på bordduken)
- Del med kvarandre (8 –10 minutt)
- Drøfte og prioritere, **førebu presentasjon i plenum** (20 min)

PLENUM

1. Gir gjeldande samfunnsdel det rommet og dei **prioriteringane** vi treng til å styre og utvikle Fjord kommune?
2. Kva underliggande planar **treng vi** for å styre og utvikle kommunen i ønska retning?

Inntil 2 minutt pr. gruppe

Oppsummering og vege vidare

- Evalueringsskjema
- Lykke til i det vidare arbeidet

